06/04/2023

Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори у Епархији пакрачко-славонској

Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори била је од 25. до 27. марта на својеврсној промотивној турнеји током које је представљена њена, како квалитетом тако и опсегом импресивна издавачка дјелатност, чији је opus magnum фототипско издање Горичког зборника.

Како је саопштило Друштва чланова Матице српске у Црној Гори прва дионица дугог пута, са полазиштем у Никшићу до крајњег одредишта у Пакрацу, водила је преко Фоче и Православног богословског факултета „Свети Василије Острошки Чудотворац“, гдје је 25. марта одржано представљање једне од најважнијих институција српске културе, науке и умјетности у Црној Гори, и то кроз њен издавачки биланс. Учесницима, професорима и студентима препуног факултетског амфитеатра у име домаћина обратио се проф. др Дарко Ђого који је говорио о важности институције Матице српске у Црној Гори из перспективе и искуства културног и интелектуалног живота у Републици Српској.

О мисији Друштва чланова Матице српске у Црној Гори и социополитичком амбијенту у коме је оно функционисало, говорио је проф. др Драго Перовић, са посебним освртом на најзначајније публикације Одјељења за историју, док је предсједник Друштва, проф. др Јелица Стојановић представила издавачку дјелатност Одјељења за српски језик оријентисаног на чување и развој српског језичког и књижевног насљеђа у Црној Гори. На самом крају проф. др Душан Крцуновић је у својству секретара Одјељења за друштвене науке пажњи аудиторијума препоручио неколико репрезентативних наслова из разних области филозофије.

Наредног дана представници Друштва чланова Матице српске у Црној Гори отиснули су се из Фоче на крајње одредиште – град Пакрац гдје их је у обновљеном владичанском двору дочекао Епископ пакрачко-славонски, господин Јован (Ћулибрк). Већ први дан гостовања у једној од најмањих, али најстрадалнијих и по много чему најзначајнијих епископија у Српској православној цркви, донио је узбудљиво упознавање са библиотеком у владичанском двору која располаже са изузетним фондом рукописа, ријетких инкунабула и уникатних штампаних издања. Понос библиотечког фонда је и богата ризница у којој се чува културно насљеђе Црне Горе из средњовјековног периода.

Његово преосвештенство, Владика Јован иницијатор је овог гостовања Друштва чланова Матице српске у Црној Гори које је, на челу са њеним предсједником проф. др Јелицом Стојановић, према његовим ријечима, било „главни кривац округлог стола“ који је организован 26. марта у епископском двору Епархије пакрачко-славонске. Јер, повод окупљања водећих српских медијавелиста, србиста, лингвиста, теолога и историчара, као и високих званичника, амбасадора Србије и Републике Српске у Хрватској, министра науке и ректора бањалучког универзитета из Републике Српске, као и директора православне гимназије у Загребу, био је објављивање фототипског издања Горичког зборника и зборника критичких текстова о том ремек дјелу српске средњовјековне књижевности, насталом на скадарској Светој гори. Фототипија Горичког зборника који сачињава духовна дијалошка преписка Никона Јерусалимца и Јелене Балшић, кћерке цара Лазара, појавила се у издању Матице српске – Друштва чланова у Црној Гори и Службеног гласника из Београда. Гостовање Друштва чланова Матице српске тим поводом привукло је велико интересовање.

На свечаном пријему уприличеном у библиотеци епископског двора учесницима округлог стола обратили су се високи званичници, а потом и

проф. др Душан Крцуновић који је у својим поздравним ријечима говорио о оснивању и раду Друштва чланова Матице српске у Црној Гори као о наставку дјеловања првог члана Матице српске из Црне Горе, Петра II Петровића Његоша.

Након пријема, округли сто започео је излагањем домаћина скупа, Владике Јована, који је још једном захвалио проф. др Јелици Стојановић која је поднијела највећи терет објављивања фототипије Горичког зборника, дјела које повезује српску културу са Светом земљом, које нас и данас сабира и које нас обавезује на озбиљан научно-истраживачки рад, будући да се његов значај за нашу културу не може прецијенити, јер га нисмо у довољној мјери ни свјесни.

Узбудљиву причу о настанку идеје објављивања фототипског издања Горичког зборника и путевима који су довели до њеног коначног остварења, испричала је професорица Стојановић, која је истакла да су главну улогу у овој причи одиграли и Владика пакрачко-славонски Јован, проф. др Ђорђе Трифуновић и проф. др Виктор Савић.

Мр Владимир Бањ говорио је о духу исихазма који је дисао у Зети, а Горички зборник је отјеловљење духа исихазма „чије вријеме тек долази“, према ријечима блаженопочившег Митрополита Амфилохија. У зборнику текстова о Горичком зборнику, као пратећој публикацији, како је истакао мр Бањ, освјетљавана је природа Горичког зборника из историјске, књижевно-теоријске, књижевно-језичке и богословске перспективе.

О вези између Срба и Јерусалима која чини идентитетски темељ српског народа, говорила је проф. др Јелена Ердељан. Она је говорила о „идеји преношења“, translatio, која омогућава ту повезаност. Јелена Балшић, преко српског монаха Никона који се подвизавао у Јерусалиму, сумира вјековну повезаност српског народа са Светом земљом, почев од Светог Саве, при чему Горички зборник постаје медијум преношења идеје о изабраном Божијем народу и новом Израиљу.

Професор Византијске философије из Бања Луке, доц. др Олег Солдат говорио је о утицају Исака Сирина на Никона Јерусалимца у Горичком зборнику, истакавши да је Никон извршио словенску рецепцију Исака Сирина, оставши притом врло оригиналан исихаста.

Округли сто је завршен изузетним запажањима проф. др Светлане Томин која је говорила о преписци монаха Никона Јерусалимца и Јелене Балшић као о

примјеру духовног очинства у васпитању и књижевности средњег вијека, чији је основни циљ постизање човјековог духовног преображаја. Један од главних аспеката комуникације у духовном очинству су питања и одговори.

Горички зборник је збир знања из разних области, али и дјело које припада традицији духовног очинства, чији је модел дијалог између аскете Варлаама и младог племића Јоасафа, који показује да је и владарима потребно духовно очинство.

Представници Матице српске – Друштва чланова у Црној Гори боравак у Пакрацу – родном мјесту хеленисте Милоша Ђурића, писца Слободана Селенића и академика Смиље Аврамов – искористили су за посјету и поклоњење српским свештеномученицима у комплексу логора Јасеновац. Утјеха за тежак утисак да су на овом мјесту, али и у јасеновачком музеју још увијек заточене и изложене мукама и саме музе, заједно са мајком Мнемозином, може се пронаћи у оближњем манастиру Јасеновац у коме се литургијски чува вјечно памћење на небројене жртве неокајаног и незапамћеног звјерства. Напокон, духовни и материјални трагови присуства блаженопочившег Митрополита Амфилохија на овом мјесту напросто вам „ограбе очи“.

mitropolija.com